לו: כל פסולי המוקדשין פרק חמישי בכורות

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פי"ב מהלכות מעשר הלכה ז:
ב (שו"ע י"ד סי' שיד סעיף טן):
נג ג ד ה מיי' פ"ג מהל' כלאים הלכה ג סמג עשין ריח טור ושו"ע י"ד סי' שיד סעיף יא:
נד ו מיי' פ"ג שם הלכה טן:
נה ז ח ט מיי' פ"ג מהל' כלאים הלכה כ סמג עשין ריח טוש"ע י"ד סי' שט סעיף כ:
נו י מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ח (ופ"ד מהל' מדרס הלי ה) טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף ג:

רבינו גרשום

סיפא מסייעא ליה לרב יהודה. היכא דאמר ליה קח לי מאיש פלוני נאמן הרי זה נאמן השליח לומר שלקח ממנו דהשתא לא מצי לאשתמוטי; ולא היא. מתא לא מסייעי ליה התם מאיש פלוני נאמן (אמאי) [דאי] השלית דכיון דאית ליה תובע דמשלח קא משייל לאותו פלוני נאמן אי זכן שלוחיה מיניה מיירתא השלית ולא זבין אלא מההוא; אבל כהן שאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו ליה תובע ליכא דחייש למישיילי לישראל אי יהבי ניהליה במומיה להכי לא מסייעא ליה: האי אנא קבעתה לגידול. כלומר אני לסדרתיה לגידול וגידול לסדה לרב יהודה: ישראל פשיטא. דהא לא חשידי אמומי: לא צריכא בקטן שהגדיל. כלומר קטן היה אותו ישראל כשנתן לו זה הבכור לכהן במומו ועכשיו כשהו' גדול מעיד עליו דהוא המום עצמו שהיה בו כשנתהיו לו: מהו דתימא לא קים ליה ביה [ב] בהאי מום דהיינו הוא משום דקטן הוה ולא מדבר קט"ל דנאמן; [ולישנא אחרינא קטן הוה הכבשן והלכתא כלישנא קמא דכל מילתא דעבידא לאינגלויי לא משקרי: יומא חד. חש דפרס בעיניה: אייתיה לקמיה. הוהא בכור עצמו דיהב ליה דסבר השתא דחש בעיניה לא מבשקר ליה: ארספיניהו לעיניה. כלומר פקח דפרס לעיניו ביותר: ואפי' הכי לא חש למילתא. למיגזר דלא ליתמנה לשום כהן דאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו אלא נאמן. דסבר האי הוא דחציף דעבר הכי: מאי ניחוש ליה האי מום וראי בידי שמים הוא אי כהן הוא אי ישראל הוא דאתייה הדי דאי מומו עמו ומותר: ודלמא ישראל הוא. דאתי וארן דואין בכור לישראל אא"כ כהן עמו דמחשדינן ליה שמא בהר דקא שרינן ליה לא יהיב ליה לכהן אלא הוא נופיה אביל ליה להכי בעינן כהן עפר דלאלתר ליהבי ניהליה ואפאי קא שרית ליה אי דישראל הוא: הכי השתא התם. בספק מום משום הכי אין דואין אלא א"כ כהן עמו נהי דבבכור תם קא מתמיר ישראל דקדשים בחרן לא אכיל אבל אממוניה דכהן אבעל מום רליית ליה קדושה חשיד למיכליה להכי אין דואין אא"כ כהן עמו אבל הכא בהאי שרוע מכדי מידע ידע ישראל דמום מוכהק הוא וכיון דלא עבר על בכורו של חכם בוראי איסורא לא עביד דניחוש להכי: מאי קמ"ל חנינא בכור כו' ומחני' בחוצה לארץ הנזכן הזה עסקינן מדקתני זקן ושערו מדולדל ראי ס"ד בזמן ביהמ"ק ליקרבוה שריה: שלשה בני כנסת דלא בעינן מומחין גמורין: ובמומין מובהקין הניכרים כגון נטמת עינו נקטעה: להודיעך כחו דר' יוסי. דאפי' במובהקין קאמר דאינו נשחט אלא ע"פ מומחה:

מסורת הש"ס

ג) גרסת. כ) (תמורה ח: ע"ש). ג) עבר. ד) (נעיל לא. לט: נקמן נג:). ה) (חולין יח:). ו) (יומא כה: וע"ש היטב). ז) (ע"ש שיפשוט כיון דדחוס לה לא ליתיקא ומ"ל הכא סי' יט לתלק וסי' כהן לעבודת מקה דנני מקה סי' ל"ק. ח) יומא לב: ל"ק. ט) הד"ר ל"ק. י) רש מהי ל"ק. כ) אמרי ל"ק.

תורה אור השלם

ו. לא יבקר בין טוב לרע ולא ימדנו ואם המר ימדנו והיה הוא והמודרנו יהיה קדש לא יגאל:
ויקרא כז לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' הוה תמיהא אפי' במקום מומחה: (ב) רש"י ד"ה הכל וכו' אינו נאכל אלא כמום כל"ל ומיהו אתן לו תקנה נמחק:

מוסף רש"י

אלא א"כ כהן עמו. דמסתא כשיבא זה שמום קבוע הוא דלא הוי קדשים נמחק, אכיל ליה ולא חיים לגזילה דכהן, הלכך נטיבע כהן בהדיה ויכין שכן לא מלי למימר בכור זה נתן לי כהן במומו, דלמרינן ליה לאיתי לי הוהוא כהן דיהבית לך, דכל כמה דלא אייתי ליה לא שריגן ליה הבכור אלא אם כן יביא ליה לכהן (תמורה ח:).
ראי בעי שדי ביה מומא בכולל עדריה. קדש שיעשה, דאמתי לא קדשה מד מנייהו (לעיל לה:) דעדיין אינן קדושים לגיהי כמעיל מום בקדשים ואחר כך יעשה, דמעשר בהמה חל על המום, דכתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע, הילכך אינו נחשב (לעיל לא.).

שיטה מקובצת

א) לאישתמוטי דאמר עלי דידי הימני הוה מהימן סיפא: ב) הא דידי היא אנא: ג) והכי אמרי ליה: ד) ליה ביה קמ"ל: ה) רפרם מפומבדיתא ורש"י גרס בבית: ו) חד חש בעיניה: ז) מ"ש אתייה קמיה: ח) עדריה מעיקרא: ט) שמלאי. בלינן ביל דתרי (רבי' ר' שמלאי היו דבמס' ע"ז (דף נ.) אמרינן מסתמיך ואזיל רבי יהודה נשיאה אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה והכא [משמע] קדושים הוו: י) ידו ושנשברה: יא) אמינא אפי' במקום: יב) חייא בר אבין אמר רב עמרם: יג) לאישתמוטי דכי בדקי ומשכחינן דמסי שאינו נאמן לקחם אית ליה לאישתמוטי ולמימר: יד) לגידול שם חכם והוא: טו) אמרי ליה לגידול: טז) חד חש בעיניה חלש: יז) לבוהרא לקמיה: יח) עינו רפרס בכח: יט) קבוע הוא ישחטנו ויאכלנו הוא: כ) בעלמא הוא חשוד: כא) בחמיה כלומר זה ודאי: כב) חיבות במסי תמורה נמחק: כג) ועוד משום דרייקא: כד) תיבת פסק נמחק: כה) קיים סר"א ליגור תיבות הי"ל למיגזר נמחק: כו) שלא יבא להקל: כז) מוחלה שסמכוהו בדכי דהא על רב אשי אמרינן לעיל ראתיא: כח) וכל מומחה הטרפלג בחכמה: כט) ואם היה חי אא"כ נמחק: ל) הנסמך בדבי כראמר: לא) חי' פסק נמחק: לב) ממונות בחיחיי הסיד: לג) זה הוא דפ"ק:

והלכתא אפילו בלישנא קמא. ומע"ג דהכא פסקינן דמילתא דעבידא לאגלויי לא משקר מ"מ לא היימניה [ו]לע"ל אלא משום דדייקא ומנכנא [ז] מ"ל דלמא כיון דהאי כהן לעד מ"ג גבי אמה הקילו משום עיגונא ועוד [ח] דדייקא: **חזייה** בשקריה. פי' ראהו והכיר בו דבשקריה הוא לשון הכרה כמו מאן דנעבל עובדת כוכבים דמסכה ליה עורלתיה ולא מבשקר ליה בפ' עושין פסין (עיתוין יט.) וכמו מלף קמייהו ולא בשקריה בפרק במה דיבמות (דף קכ.) ונקיטינהו לא פירש כן:

משום כבודו דחכם. כדאמר לקמן ג' ממירין את הבכור במקום שאין מומחה ובמקום שיש מומחה (לא [ט]): [יד] **פסק** אבל הא פשיטא דבלא המרה אינו נאמנו אפילו יש בו מום מובהק אלא ע"פ ג' או מומחה: **על** כבודו דחכם **לא** עבר איסורא עבר. ומ"מ מהאי טעמא ליתמרו בלא עדות כל בכורות שבהנהים מביאין לפניו שיש בהם מום מובהק וי"ל דשמי כהן שיבא לאוכלו בלא המרת חכם פן יתגלה הדבר מתוך כך שהטיל בו מום אבל האי ישראל אין לומר שמביא לפני חכם פן יודע שרוצה לאוכלו ולגזולו לכהן שהרי גם עתה נשביל כך לא יתכבר שלא יאכלנו הוא עצמו: **הותרת** בכור בחוצה **לארץ על פי** שלשה בני הכנסת. מתמניתין לא שמעינן ליה דאיכא לאוקמה בזמן הזה אבל בזמן שבית המקדש קיים [כא] ה"ל למיגזר מולה לארץ אבו אבל ישראל שלא [כב] להקל להמיר על פי שלשה בני הכנסת ועוד משום דאיכא למאן דאמר בתמורה פרק אלו קדשים (דף כא.) דבכורות מולה לארץ אם כאן תמימים יקרבו: **תנינא** הרי זה ישחט בו'. הא דלא משני הכא לאפוקי מדרבי יוסי אע"ג דעימוקו עמו כדאמר בתמוך משום דא"כ הוה ליה לרב יהודה למימר הלכה כרבנן או אין הלכה כר' יוסי אבל ר' מאיר דבתמוך נקט שני דברים מעניין אחד בתמרת בכור והתמרת מדרים: **במקום** שיש מומחה לא. לאו דוקא מומחה [כג] שהממוהו ג"כ דהא על רב אשי דלעיל אמרי' דאתיה לקמיה הוהו שרוע משום כבודו דחכם וכל [כד] מופלג בחכמה ומומחה לאו להמיר בכור ונדר ביחידי כדמשמע מדרב אשי דלעיל ובפ"ק דנדרים (דף מ:) גבי רבינא דהוה ליה נדרא לבניהו ואתא לקמיה דרב אשי וכו' וקאמר ש"מ תלת כו' ויחיד מומחה שרי שמתא משמע קלת דיחיד מומחה הוי [כה] כרב אשי וכן הוא דבפ"ק דסנהדרין (דף ה:) [כו] אא"כ היה מומחה לרבים דן אפי' יחידי לאו דוקא מומחה הנמנן כו' [כז] כדאמר ר"נ התם כגון אתא דן דיני ממונות: [כח] **פסק** ומיהו בזמן הזה אין נראה שיהא שום אדם חשיב מומחה להמיר בכור ונדר ביחידי ולדון דיני ממונות [כט]: **שלשה** מתירין את הנדר במקום שאין חכם. בעינן זה [ל] דפ"ק דנדרים (מ:) [לא]דאמרי' לא שרי ליה לאינש למישרי נדרא בלמרא דרבנא ומיהו ההיא אפי' יש שם מומחה אחר אין לאותו מומחה להמיר במקום רבו כמו רבינא במקום רב אשי: מפיין

דאית ליה לאשתמוטי [א] סיפא ודאי מסייעא ליה [ב]מאיש פלוני הרי זה נאמן התם כיון דאית ליה תובע מירתת אמר ר' ירמיה בר אבא מנא ליה ליהודה הא [ג] אנא בגידול קבעתיה וגידול קבע בדידיה והכי [ד] א"ל [ה] נאמן ישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במומו ישראל פשיטא לא [ו] צריך בקטן והגדיל מהו דתימא לא קים ליה [ז] קמ"ל בסורא מתנו כלשנא בתרא בפומבדיתא כלשנא קמא והלכתא אפילו כלשנא קמא רפרם [ח] בפומבדיתא הוה ליה בוכרא ויהביה ליה לכהן בלא מומא אזל שדא ביה מומא יומא חד [ט] חלש בעיניה אייתיה לקמיה א"ל בכור זה נתן לי ישראל במומו ארפסיניה לעיניה חזייה בשקריה א"ל לאו אנא דיהיבתיה לך ואפ"ה לא חש לה למילתא האי הוא דחציף כ"ע לא חציפי [י]והוא שרוע דאתא לקמיה דרב אשי אמר למאי ניחוש ליה אי כהן הוא אי ישראל הוא הרי בכור ומומו עמו א"ל רבינא לרב אשי ודלמא ישראל הוא [יא] ואמר רב יהודה [יב]אין רואין בבור ישראל אלא א"כ כהן עמו א"ל הכי השתא התם נהי דקדשים בחוץ לא אכיל [יג]אממוניה דכהן חשיד הכא מכדי ידע דהאי מום מובהק הוא מ"ט [יד] איתיה קמיה רבנן משום כבודו דחכם על כבודו דחכם לא [טו]עביד איסורא עבד: **מתני'** [יז]הכל נאמנין על מומי מעשר: **גמ'** מ"ט דאי בעי שדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא מפיק ליה בריש עשרה [יח]לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא אלא דאי בעי [יט]שדי ביה מומא בכולי עדריה [כ]:

מתני' [כא]בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת רבי יוסי אומר אפילו יש שם כ"ג אינו נשחט אלא על פי מומחה: **גמ'** רבי שמלאי [כב] ור' יהודה נשיאה תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי ואמרי לה רבי שמלאי וריב"ל תרוייהו משום ר' יהודה נשיאה אמרי [כג]התרת בכור בחוצה לארץ על פי שלשה בני הכנסת אמר רבא ובמומין מובהקין מאי קמ"ל תנינא בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו [כד] ושנשתברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא בח"ל אפי' מומין שאין מובהקין והאי דקתני מובהקין להודיעך כחו דר' יוסי קמ"ל [כה]א"ר יהודה א"ר ירמיה בר אבא ספק משמיה דרב ספק משמי' דשמואל ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה מאי קמ"ל תנינא הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא בח"ל [כו]במקום מומחה קמ"ל [כז]במקום שאין מומחה אין במקום שיש מומחה לא [כח] אמר רב חייא [כט] בר עמרם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה ג' מתירין את הנדר במקום שאין חכם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה

לאפוקי

[ל]דאמרי' לא שרי ליה לאינש למישרי נדרא בלמרא דרבנא ומיהו ההיא אפי' יש שם מומחה אחר אין לאותו מומחה להמיר במקום רבו כמו רבינא במקום רב אשי: מפיין

דאית ליה לאשתמוטי. יג) ולמימר מי לדידך לא מהימן אנא הוה מסיבנא ליה מהימן הלכך לא מירתת מעיקרא: **מאיש פלוני.** דהזכיר לו מתנה שם הנאמן הרי זה נאמן השליח דמשלח לא מצי לאשתמוטי; ולא היא. מתא לא מסייעי ליה התם מאיש פלוני נאמן (אמאי) [דאי] השלית דכיון דאית ליה תובע דמשלח קא משייל לאותו פלוני נאמן אי זכן שלוחיה מיניה מיירתא השלית ולא זבין אלא מההוא; אבל כהן שאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו ליה תובע ליכא דחייש למישיילי לישראל אי יהבי ניהליה במומיה להכי לא מסייעא ליה: האי אנא קבעתה לגידול. כלומר אני לסדרתיה לגידול וגידול לסדה לרב יהודה: ישראל פשיטא. דהא לא חשידי אמומי: לא צריכא בקטן שהגדיל. כלומר קטן היה אותו ישראל כשנתן לו זה הבכור לכהן במומו ועכשיו כשהו' גדול מעיד עליו דהוא המום עצמו שהיה בו כשנתהיו לו: מהו דתימא לא קים ליה ביה [ט] בהאי מום דהיינו הוא משום דקטן הוה ולא מדבר קט"ל דנאמן; [ולישנא אחרינא קטן הוה הכבשן והלכתא כלישנא קמא דכל מילתא דעבידא לאינגלויי לא משקר: יומא חד. חש דפרס בעיניה: אייתיה לקמיה. הוהא בכור עצמו דיהב ליה דסבר השתא דחש בעיניה לא מבשקר ליה: ארספיניהו לעיניה. כלומר פקח דפרס לעיניו ביותר: ואפי' הכי לא חש למילתא. למיגזר דלא ליתמנה לשום כהן דאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו אלא נאמן. דסבר האי הוא דחציף דעבר הכי: מאי ניחוש ליה האי מום וראי בידי שמים הוא אי כהן הוא אי ישראל הוא דאתייה הדי דאי מומו עמו ומותר: ודלמא ישראל הוא. דאתי וארן דואין בכור לישראל אא"כ כהן עמו דמחשדינן ליה שמא בהר דקא שרינן ליה לא יהיב ליה לכהן אלא הוא נופיה אביל ליה להכי בעינן כהן עפר דלאלתר ליהבי ניהליה ואפאי קא שרית ליה אי דישראל הוא: הכי השתא התם. בספק מום משום הכי אין דואין אלא א"כ כהן עמו נהי דבבכור תם קא מתמיר ישראל דקדשים בחרן לא אכיל אבל אממוניה דכהן אבעל מום רליית ליה קדושה חשיד למיכליה להכי אין דואין אא"כ כהן עמו אבל הכא בהאי שרוע מכדי מידע ידע ישראל דמום מובהק הוא וכיון דלא עבר על בכורו של חכם בוראי איסורא לא עביד דניחוש להכי: מאי קמ"ל חנינא בכור כו' ומחני' בחוצה לארץ הנזכן הזה עסקינן מדקתני זקן ושערו מדולדל ראי ס"ד בזמן ביהמ"ק ליקרבוה שריה: שלשה בני כנסת דלא בעינן מומחין גמורין: ובמומין מובהקין הניכרים כגון נטמת עינו נקטעה: להודיעך כחו דר' יוסי. דאפי' במובהקין קאמר דאינו נשחט אלא ע"פ מומחה:

ט) נראה דל"ל לא קים ליה מה אם היא המום עלמו שהיה בו כשנתן לו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com